

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

јули 2019 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (април – јуни 2019 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2019 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Најновите податоци објавени по завршувањето на априлскиот циклус проекции упатуваат на забавување на стапката на раст на глобалната економија во првата половина од годината, при што дел од меѓународните организации¹ извршија надолни ревизии на проекциите за глобалниот економски раст. Истовремено, и ризиците околу ваквите проекции за растот се оценуваат како надолни. Како и претходно, главниот ризик за растот повторно се однесува на можноста за натамошна ескалација на трговските тензии помеѓу главните економии во светот. Останатите ризици се однесуваат на можното поголемо забавување на растот на системски значајните економии како што се Кина и еврозоната, изгледите за Брегзит без постигнат договор, исцрпувањето на ефектите од фискалниот стимул во САД, евентуалното остварување на финансиските ризици во економиите во развој при влошени пазарни услови и позатегнати глобални финансиски услови, како и зголемените политички и геополитички ризици во глобални рамки. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш најголем трговски партнер, најновите високофреквентни податоци и оценки од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата во јуни се понеповолни и упатуваат на можност за забавување на економскиот раст во вториот квартал од 2019 година. Сепак, во новообјавените видувања на ЕЦБ за изгледите на европската економија од јуни, беше извршена минимална нагорна ревизија на растот на еврозоната за 2019 година (од 1,1% на 1,2%), главно како резултат на подоброто остварување во првиот квартал, но истовремено беа намалени проекциите за растот во 2020 и 2021 година (од 1,6% и 1,5%, соодветно, во март, на 1,4% за двете години). Според првичните објави, условите на пазарот на труд во текот на вториот квартал и натаму се подобруваат, при што стапката на невработеност во периодот април-мај се намали на 7,6% (7,7% во првиот квартал од 2019 година). Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната оценка за јуни покажува нејзино задржување на нивото од претходниот месец, од 1,2%. Најновата проекција на ЕЦБ за инфлацијата во 2019 година е минимално ревидирана нагоре, додека за 2020 година ревизијата е во надолна насока, главно како резултат на ефектот од променетите претпоставки за светските цени на нафтата. Од друга страна, проекцијата за 2021 година е непроменета во однос на март². Според најновите оценки, извршена е надолна ревизија **на каматната стапка ЕУРИБОР**, особено за 2020 година, при што се очекува дека таа ќе биде понегативна, но и релативно стабилна во периодот на проекции, што е различно од априлската оценка дека оваа каматна стапка ќе следи патека на постепено нормализирање.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, проекциите за странската ефективна побарувачка за 2019 и 2020 година се минимално ревидирани надолу во споредба со априлските оценки. Од друга страна, кај странската ефективна инфлација не е извршена ревизија во однос на априлските проекции. Во споредба со април, се очекува дека САД-доларот ќе забележи поголема апрецијација во 2019 година и слична стапка на

¹ OECD, Економски изгледи, мај 2019; Светската банка, Глобални економски изгледи, јуни 2019 година.

² Според најновите проекции, се очекува инфлација од 1,3%, 1,4% и 1,6% во 2019, 2020 и 2021 година, наспроти очекувањата во март за инфлација од 1,2%, 1,5% и 1,6%, соодветно, за истиот период.

депрецијација во 2020 година. **Проекциите за цените на примарните производи на светските берзи за 2019 година се ревидирани главно во нагорна насока, додека за 2020 година повеќето цени бележат надолна ревизија.** Гледано по одделни производи, најновите оценки за **светските цени на нафтата** упатуваат на помал ценовен пад во 2019 година и на поголем ценовен пад во 2020 година, во споредба со април. Кај **цените на металите** се извршени надолни ревизии за периодот на проекции, при што се предвидува дека цената на бакарот ќе забележи поголем пад, додека цената на никелот ќе забележи пад, наместо раст, во споредба со април. Во поглед на **цените на примарните прехранбени производи**, во 2019 година ревизиите се во нагорна насока во однос на април, при што тековно се предвидува помал пад на цената на пченицата и значително поголем раст на цената на пченката. Од друга страна, во 2020 година мали корекции во нагорна насока се направени единствено кај цената на пченицата, додека проекцијата за растот на цената на пченката е непроменета во однос на април. Сепак, треба да се има предвид дека оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи, што создава неизвесност околу процената на нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, особено на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамки на априлскиот циклус на проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата. Тековно расположливите високофреквентни податоци за периодот април-мај 2019 година главно упатуваат на продолжување на поволните поместувања во економијата, видливи преку забрзаниот раст на трговијата и продолжување на растот на индустријата. Ова, дополнето со стапка на раст на економската активност во првиот квартал 2019 година од 4,1%, блиска до проектираната, соодветствува со очекувањата за солиден економски раст во 2019 година. **Во однос на промените кај потрошувачките цени**, остварувањата во вториот квартал од 2019 година се пониски во однос на априлската проекција на инфлацијата. Така, со најновите податоци за јунската годишна инфлација од 0,3%, просечната годишна стапка на инфлација во вториот квартал на 2019 година изнесува 1,2%, што е под проектираното ниво. Во услови на ревидирани надворешни влезни претпоставки главно во нагорна насока кај проекцијата на инфлацијата за целата 2019 година и тековно пониска остварена инфлација од проектираната, се оценува дека ризиците околу проекцијата на инфлацијата за оваа година се урамнотезени. Неизвесноста околу проектираното движење на светските цени на примарните производи и понатаму е главниот ризик околу проекцијата на инфлацијата.

Податоците за девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) за второто тримесечје на 2019 година укажуваат на раст во однос на крајот на првиот квартал. Од аспект на факторите на промена, зголемувањето на резервите главно се должи на интервенциите на девизниот пазар од страна на Народната банка со откуп на девизи. Анализата на показателите за адекватноста покажува дека тие и понатаму се во сигурната зона. Остварувањата кај надворешнотрговската размена во април и мај укажуваат на можност за остварување повисок трговски дефицит од очекуваниот за второто тримесечје согласно со априлската проекција. Податоците за менувачкиот пазар заклучно со јуни укажуваат на остварени нето-приливи од приватните трансфери на ниво на очекувањата за вториот квартал.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, конечните податоци за мај покажуваат месечен пад на **вкупните депозити** од 0,7%, наспроти растот од 1,8% во претходниот месец. Месечното намалување на вкупните депозити во најголем дел произлегува од падот на депозитите на претпријатијата, при мало намалување и кај депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, најголем придонес кон месечниот пад имаат депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во мај се повисоки за 10,7%, што е малку над проектираниот раст од 10,2% за крајот на вториот квартал од 2019 година, согласно со априлската проекција. Во однос на кредитниот пазар, во мај, **вкупните кредити** на приватниот сектор остварија месечен раст од 0,6%, сличен како и во претходниот месец

(0,5%), при раст на кредитите одобрени на домаќинствата. Според валутната структура, растот на вкупните кредити во поголем дел произлегува од кредитите во странска валута, при помал раст и на кредитите во домашна валута. На годишна основа, вкупните кредити во мај се повисоки за 8,3%, што е речиси на ниво на проектираниот годишен раст од 8,4% за вториот квартал од 2019 година.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во првите пет месеци на 2019 година беше остварен дефицит од 4.992 милиона денари, којшто во најголем дел беше финансиран со задолжување на државата на домашниот финансиски пазар, а во мал дел и со користење на депозитите на државата кај Народната банка. Остварениот дефицит претставува 28,2% од дефицитот предвиден со Буџетот за 2019 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика главно се непроменети во однос на претходните оценки. На крајот на јуни 2019 година девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) бележат раст во однос на крајот на првиот квартал и понатаму се одржуваат во сигурната зона. Во однос на економската активност, забрзувањето на растот во првиот квартал од 2019 година со динамика во рамки на очекувањата и движењата на високофреквентните показатели за април и мај, главно се во согласност со очекувањата во рамки на априлскиот циклус проекции за динамиката на растот на економијата во 2019 година. Во однос на инфлацијата, тековно ризиците се оценуваат како урамнотезени, при пониски остварувања заклучно со јуни 2019 година во однос на проекцијата, но ревизии во нагорна насока кај надворешните влезни претпоставки за следниот период, како и нивна изразена променливост. Во рамки на монетарниот сектор, годишниот раст на депозитите во мај 2019 година е малку повисок од проектираниот за вториот квартал на 2019 година, додека растот на кредитите е речиси на ниво на проектираниот.

Надолни движења на цените на пазарите на примарни производи

Според најновите податоци објавени од Светската банка, цените на примарните производи на светските берзи следат надолна патека и во текот на јуни, како одраз на загриженоста околу забавувањето на глобалниот економски раст, во комбинација со засилувањето на трговските тензии помеѓу главните светски економии. Така, значителен пад беше забележан кај светските цени на нафтата, при што цената на суровата нафта од типот „брент“ се намали од 70,53 долари/барел во мај на 63,3 долари/барел во јуни, што е пад од 10,3%. Ваквите ценовни движења, како и надолните ревизии на проекциите за глобалната побарувачка на нафта во 2019 година, условија и надолни ревизии на очекувањата за движењето на цените на нафтата за следната година. На пазарите на метали продолжија неповолните движења, под влијание на послабите економски остварувања на кинеската економија, загриженоста околу стабилноста на нејзиниот финансискиот сектор, а особено поради сè поголемите трговски тензии со САД, со оглед на тоа што Кина е главниот двигател на светската побарувачка на речиси сите основни метали. Следствено, цените на металите во текот на вториот квартал бележеа постојан пад на месечна основа, којшто во мај достигна - 5,4% и е најголемиот во последните десет месеци.

Селектирани макроекономски показатели ¹			2018					2019							
	2016	2017	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2018	јан.	фев.	мар.	Кв.1	апр.	мај	јун.	Кв.2
I. Реален сектор индикатори															
Бруто домашен производ (годишна реален раст)²	2,8	0,2	0,9	3,0	3,0	3,7	2,7				4,1				
Индустриско производство³															
стапка на промена (годишна)	3,4	0,2	5,2	4,9	5,1	6,4	5,4	12,0	7,3	7,5	8,8	5,5	1,2		
кумулятивна просечна стапка	3,4	0,2	5,2	5,0	5,0	5,4	5,4	12,0	9,6	8,8	8,8	7,9	6,5		
Инфлација⁴															
ЦПИ Инфлација (годишна) ⁵	-0,2	2,4	1,5	1,5	1,6	1,2	0,9	1,2	1,1	1,4	1,2	1,9	1,4	0,3	1,2
ЦПИ Инфлација (кумулятивна просечна)	-0,2	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,2	1,1	1,2	1,2	1,4	1,4	1,2	1,2
Базична инфлација (кумулятивна просечна)	1,3	2,3	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,3	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Базична инфлација (годишна)	1,3	2,3	1,6	1,5	1,7	1,3	1,5	1,3	0,7	0,6	0,9	1,1	0,9	0,9	1,0
Работна сила															
Стапка на невработеност	23,7	22,4	21,6	21,1	20,8	19,4	20,7				17,8				
II. Фискален сектор индикатори															
(Централен Буџет и Буџети на фондови)															
Вкупни буџетски приходи	169.356	179.673	43.369	47.275	45.992	51.869	188.505	14.925	15.134	16.017	46.076	17.798	16.742		
Вкупни буџетски расходи	185.407	196.561	46.502	48.680	48.462	56.427	200.071	15.634	17.116	16.520	49.270	18.828	17.510		
Буџетско салдо (готовинска основа)	-16.051	-16.888	-3.133	-1.405	-2.470	-4.558	-11.566	-709	-1.982	-503	-3.194	-1.030	-768		
Буџетско салдо (% од БДП) ¹	-2,7	-2,7	-0,5	-0,2	-0,4	-0,7	-1,8	-0,1	-0,3	-0,1	-0,5	-0,1	-0,1		
III. Финансиски индикатори⁶															
Парична маса (M4), годишна стапка на раст	6,2	5,1	7,5	10,1	11,7	11,8	11,8	12,0	11,2	11,7	11,7	13,3	10,6		
Вкупни кредити, годишна стапка на раст	-0,1	5,4	5,7	6,2	7,9	7,3	7,3	7,8	8,2	9,0	9,0	8,9	8,3		
Вкупни кредити на население	7,0	9,2	9,4	9,7	10,1	10,3	10,3	9,9	9,6	9,7	9,7	9,3	9,6		
Вкупни кредити на претпријатија	-5,3	2,3	2,3	2,9	5,7	4,5	4,5	5,7	6,9	8,2	8,2	8,5	7,0		
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст⁷	6,1	5,0	7,6	10,6	12,3	12,1	12,1	12,2	11,3	11,9	11,9	13,4	10,7		
Вкупни депозити на население	2,5	6,1	7,3	7,9	8,4	9,5	9,5	9,3	8,8	8,7	8,7	9,6	8,8		
Вкупни депозити на претпријатија	13,4	2,1	4,1	11,6	16,8	9,5	9,5	10,6	9,5	12,1	12,1	16,9	11,3		
Каматни стапки⁸															
Каматна стапка на БЗ	3,75	3,25	3,0	3,0	2,75	2,50	2,50	2,50	2,50	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25
Активни каматни стапки															
денарски	7,0	6,6	6,3	6,2	6,0	5,9	6,1	5,8	5,8	5,7	5,8	5,7	5,7		
деvizни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	5,7	5,3	5,0	4,9	4,8	4,8	4,9	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,6		
Пасивни каматни стапки															
денарски	2,5	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9		
деvizни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8		
IV. Надворешен сектор индикатори															
Биланс на тековна сметка (во милиони ЕУР)	-275,5	-102,9	-144,5	23,9	195,8	-107,14	-31,95	-59,9	-63,3	-39,3	-162,5				
Биланс на тековна сметка (% од БДП)	-2,9	-1,0	-1,3	0,2	1,8	-1,00	-0,30	-0,6	-0,6	-0,4	-1,5				
Трговски биланс (во милиони ЕУР)⁹	-1.786,2	-1.816,2	-474,2	-431,6	-382,3	-523,1	-1.811,1	-154,8	-149,7	-151,8	-456,2	-228,9	-152,8		
Трговски биланс (% од БДП)	-18,0	-18,1	-4,4	-4,0	-3,6	-4,9	-16,9	-1,4	-1,3	-1,3	-4,0	-2,0	-1,4		
Увоз (во милиони ЕУР)	-6.176,5	-6.834,9	-1.783,6	-1.889,8	-1.845,4	-2.153,1	-7671,9	-570,1	-679,5	-740,6	-1.990,3	-760,8	-708,8		
Извоз (во милиони ЕУР)	4.390,3	5.018,7	1.309,5	1.458,3	1.463,1	1.630,0	5860,8	415,3	529,8	588,9	1.534,0	531,9	556,0		
стапка на раст на увозот (годишна)	6,5	10,7	12,3	9,6	11,8	15,0	12,2	1,5	17,8	14,9	11,6	22,1	13,4		
стапка на раст на извозот (годишна)	7,4	14,3	13,3	14,4	15,8	23,0	16,8	-1,9	15,2	38,2	17,1	13,2	10,0		
Странски директни инвестиции (во милиони ЕУР)	316,9	180,0	235,4	74,1	-1,5	313,8	621,9	-28,7	0,3	6,8	-21,6				
Надворешен долг															
Бруто надворешен долг (во милиони ЕУР)	7.216,6	7.372,5	8.251,3	8.420,0	8.396,6	7.907,5	7.907,5				8.304,2				
јавен сектор	3.445,3	3.461,8	4.053,1	4.077,9	3.986,3	3.756,2	3.756,2				4.095,2				
јавен сектор/БДП (во %)	35,7	34,6	37,8	38,0	37,1	35,0	35,0				36,3				
приватен сектор	3.771,2	3.910,7	4.198,2	4.342,2	4.410,3	4.151,3	4.151,3				4.209,1				
Бруто надворешен долг/БДП (во %)	74,7	73,6	76,9	78,4	78,2	73,7	73,7				73,5				
Бруто девизни резерви (во милиони ЕУР)¹⁰	2.613,4	2.336,3	2.577,1	2.642,2	2.709,1	2.867,3	2.867,3	2.877,4	2.864,3	2.866,4	2.866,4	2.874,4	2.901,4	2.928,2	2.928,2

¹ Во пресметките на релативните индикатори, до 2017 година користен е БДП од официјално соопштение на ДЗС. За 2018 година се користи проектираното ниво од НБРМ од проекцијата од октомври 2018 година.

² Кварталните податоци за 2017 година се претходни, а за 2018 и кв.1 2019 година се проценети (Соопштение за квартални податоци за БДП од 07.06.2019). Годишниот податок за 2016 е финален, а за 2017 е претходен податок (Соопштение за годишни податоци за БДП од 28.09.2018).

³ Стапите на промена кај Индексот на индустриско производство се според база 2015=100.

⁴ Трошоци на живот пресметани според СОКСОР со база 2018=100.

⁵ Инфлацијата за податоците по години се однесува на декември тековна година/декември претходна година.

⁶ Пресметките се направени согласно податоците од новата Методологијата за изготвување на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот контент план (кај стапи во сила од јуни 2018 година).

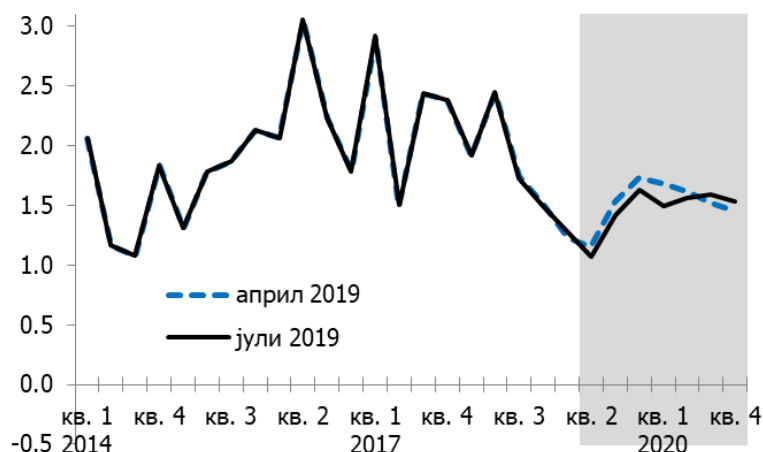
⁷ Ги вклучува депозитите на надворешниот сектор во баните и штедилниците, трансфербилните депозити на останатите финансиски институции во денари и трансфербилните депозити на локалната самоуправа во денари.

⁸ Понучвајќи од јуни 2018 година податоците за активните и пасивните каматни стапки се според новата методологија на НБРМ.

⁹ Трговски биланс согласно надворешно-трговска статистика (на ц.и.ф основа).

¹⁰ Податоците од 2008 година вклучуваат accrued interest. Последните достапни податоци за бруто девизните резерви се прелиминарни податоци.

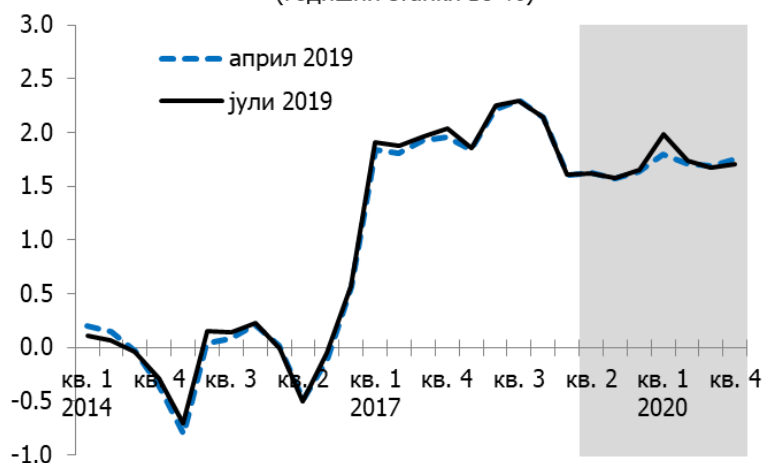
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Согласно со најновите оценки, кај странската ефективна побарувачка е извршена минимална надолна ревизија за 2019 и 2020 година, во однос на априлскиот циклус проекции. Имено, сега се очекува дека растот ќе изнесува 1,3% и 1,5% во 2019 и 2020 година, соодветно (1,4% и 1,6%, соодветно, според априлските проекции). Надолната ревизија во 2019 година во најголема мера е одраз на очекувањата за понизок раст на германската економија, додека во 2020 година како резултат на очекувањата за понизок раст на Бугарија, Србија и Италија.

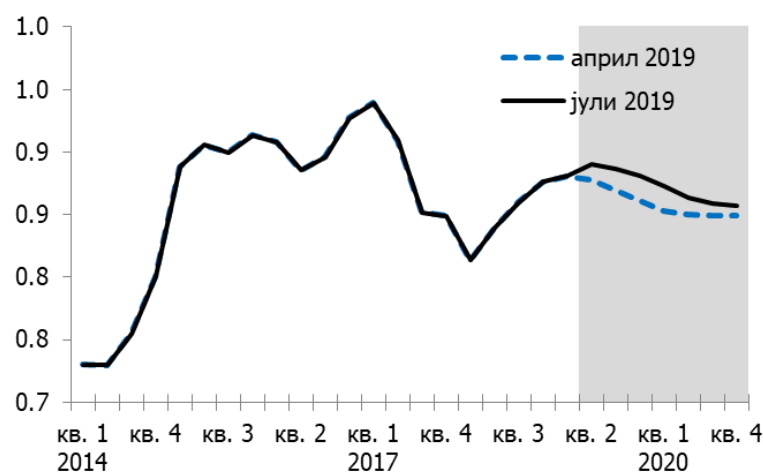
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на странската ефективна инфлација, задржани се оцените од априлскиот циклус проекции, односно се очекува дека странската ефективна инфлација ќе изнесува 1,6% и 1,8% во 2019 и 2020 година, соодветно.

Курс евро/САД-долар

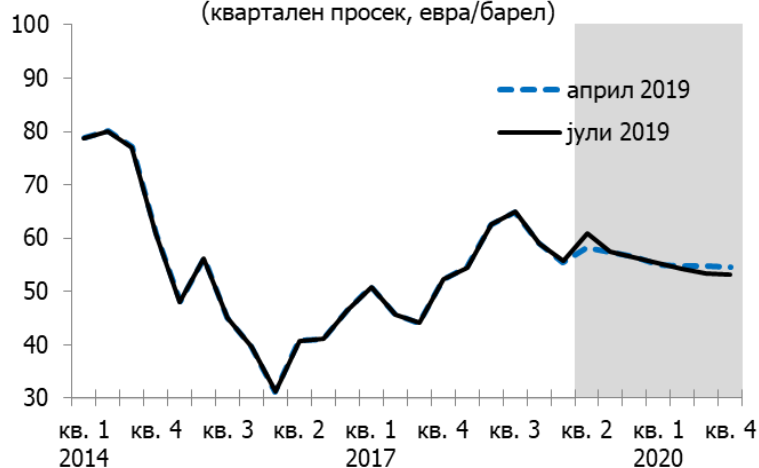

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оценки за девизниот курс евро/САД-долар за 2019 година е извршена нагорна ревизија, односно се очекува поголема апрецијација на САД-доларот во однос на еврото. Ваквото поместување во најголем дел е одраз на подобрите резултати од претходно очекуваните на преработувачкиот сектор на САД во последниот период, зголемената политичка неизвесност во еврозоната, како и очекувањата за дополнителен монетарен стимул од страна на ЕЦБ во следниот период. За 2020 година се очекува слична стапка на депрецијација на САД-доларот во однос на еврото како во април.

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)

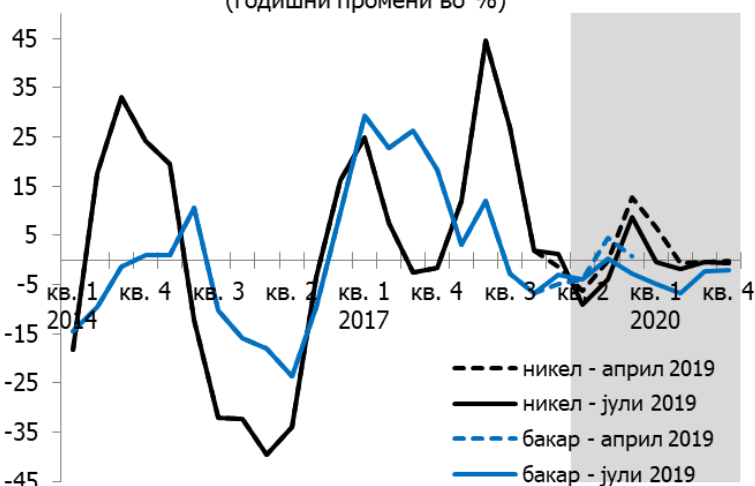

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки, цената на нафтата³ за 2019 е ревидирана нагоре во споредба со априлските проекции, при што сега се очекува помал пад во однос на проектираниот во април. Нагорната ревизија во најголема мера е одраз на намаленото ниво на залихи на нафта во САД и одлуката на земјите од ОПЕК+ за понатамошно продолжување на договорот за намалување на производството на нафта⁴. Од друга страна, за 2020 година е извршена надолна ревизија на цената на нафтата, при што сега се очекува поголем пад на цените од априлскиот циклус проекции.

Цени на никелот и бакарот во евра

(годишни промени во %)

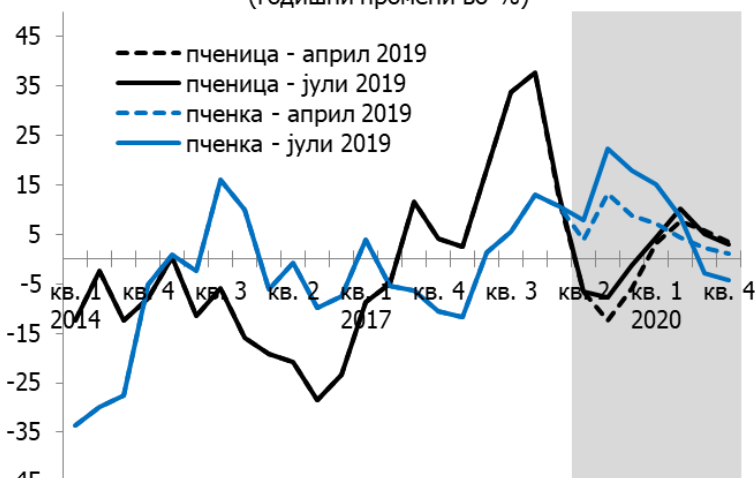

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Цените на металите за 2019 и 2020 година се ревидирани во надолна насока. Така, сега се очекува пад (наместо раст) на цената на никелот и поголем пад на цената на бакарот во однос на падот проектиран во април. Надолната ревизија во најголема мера е одраз на очекувањата за помала глобална побарувачка на никел и бакар, во услови на забавување на глобалната економска активност.

Цени на пченицата и пченката во евра

(годишни промени во %)

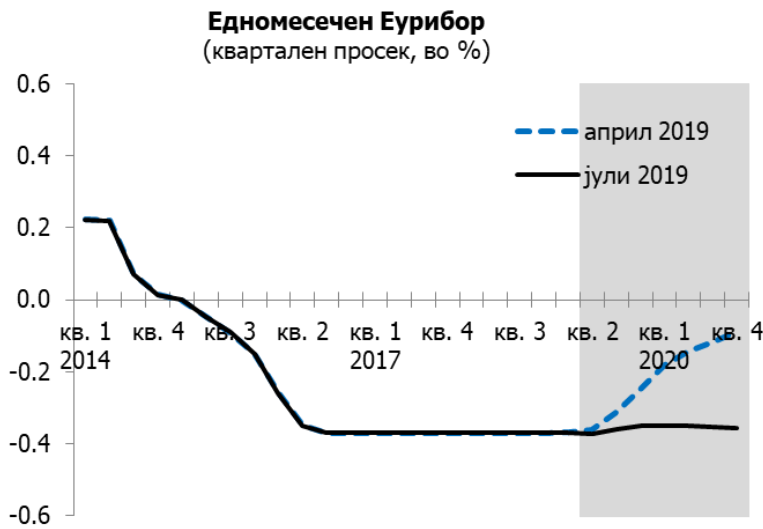
Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Цените на пченицата за 2019 и 2020 година се ревидирани нагоре. Така, тековно се очекува малку помал пад во 2019 година и малку поголем раст во 2020 во однос на априлските проекции. Нагорната ревизија на цените во најголема мера е одраз на очекувањата за послаба жетва во Русија како резултат на лошите временски услови во тој регион. Кај цената на пченката исто така е извршена нагорна ревизија на оцените за 2019 година, при што сега се очекува поголем раст од проектираниот во април. Нагорната ревизија на цената на пченката во најголем дел е одраз на очекувањата за помало производство на пченка во САД и

³ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

⁴ На последниот состанок во јуни на земјите од ОПЕК+, беше договорено продолжување на мерката за намалување на производството на нафта за 1,2 милиони барели нафта на ден до крајот на првиот квартал на 2020 година (за дополнителни 9 месеци).

намаленото ниво на светски залихи. Од друга страна, за **2020 година** не се извршени промени на проекцијата за растот на цената на пченката.

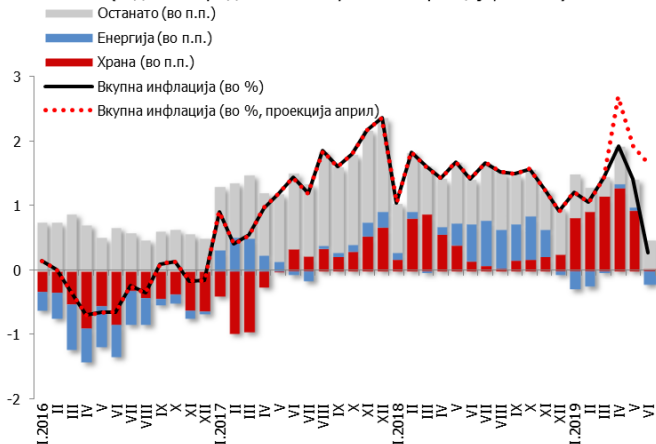

Според последните оценки, **очекуваниот едномесечен ЕУРИБОР** за 2019 година е минимално ревидиран надолу (-0,36% наспроти -0,32% според априлските проекции), а позначителна надолна ревизија е направена за 2020 година (-0,35% наспроти -0,13% според априлските проекции). Надолната ревизија за едномесечниот ЕУРИБОР во најголем дел е одраз на очекувањата за дополнителен монетарен стимул од страна на ЕЦБ, при очекувања за преовладување на релативно ниска стапка на инфлација во еврозоната во следниот период.

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Домашните потрошувачки цени забележаа пад од 1,1% на месечна основа во јуни 2019 (наспроти растот од 0,5% во мај)...

...во најголема мера поради падот забележан кај прехранбената компонента (претежно како резултат на позначителниот пад на цената на зеленчукот), а исто така мал негативен придонес беше својствен и кај енергетската компонента (пониски цени на течните горива), додека мал позитивен придонес имаше базичната инфлација (раст на цените на воздушниот сообраќај).

Инфлација и цени на храната и енергијата

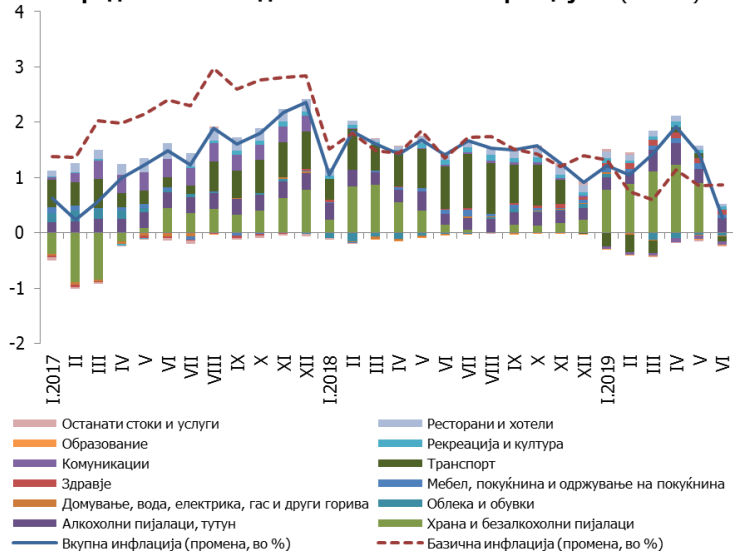
(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Годишната стапка на инфлација во јуни изнесува 0,3% (наспроти 1,4% во мај), што укажува на надолно отстапување во споредба со априлскиот циклус проекции. Гледано на структурно ниво, надолно отстапување во однос на априлската проекција е карактеристично за цените на храната, а во помал дел и енергијата, додека, пак, базичната инфлација е главно во согласност со проекциите од април.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Базичната стапка на инфлација во јуни забележа мал раст од 0,1% на месечно ниво (мало забавување наспроти 0,3% во мај), додека, пак, стапката на годишно ниво изнесуваше 0,9% (непроменета во однос на минатиот месец).

Слично како и во претходниот месец, годишниот раст на базичната инфлација претежно се поврзува со повисокиот позитивен придонес на цените на тутунот⁵, како и цените на туристичките аранжмани, но и цените на здравствените и болничките услуги.

Очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата за 2019 година се ревидирани главно во нагорна насока. Имајќи ја предвид

⁵ Годишниот раст на цената на тутунот во јуни е одраз на покачувањето на цените на цигарите во април и мај 2019 година, како и во јули 2018 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондерирани збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

тековно пониската инфлација од проектираната во април, но и ревизиите кај надворешните претпоставки, ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2019 година засега се оценуваат како урамнотежени. Сепак, и натаму е неизвесно движењето на светските цени на примарните производи.

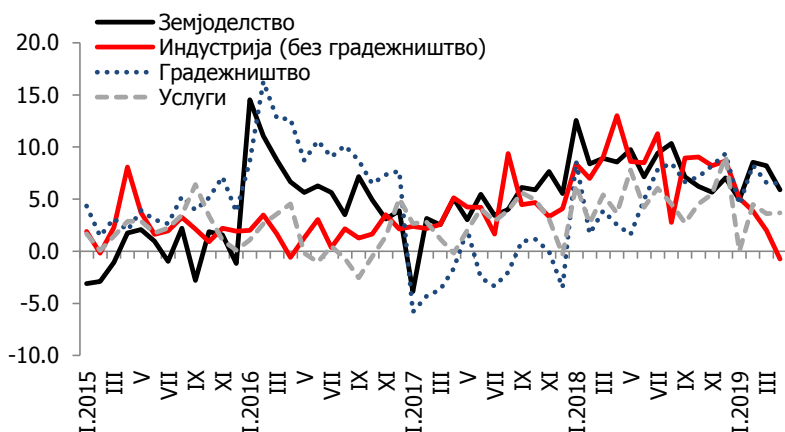
Во април 2019 година, номиналната годишна стапка на раст на просечната нето-плата изнесуваше 3,5%, во еден дел одразувајќи го годишното усогласување на растот на законски утврдената минимална нето-плата во април⁶, како и пренесениот ефект од зголемувањето на платите во одредени сегменти од јавниот сектор⁷. Сепак, овој раст на платите е малку побавен во споредба со номиналниот годишен раст од 3,8% во претходниот месец.

Од аспект на структурата, растот е забележан кај поголем дел од дејностите, од кои, како позначаен се издвојува растот кај „дејностите на здравствена и социјална заштита“, „административните и помошните услужни дејности“, „транспортот и складирањето“ и кај „градежништвото“. Исто така, солидна стапка на раст на платите се забележува и кај дејностите „образование“ и „земјоделство“, додека, пак, кај дејноста „рударство и вадење камен“ се

⁶ Износот на минимална плата согласно со Законот за минимална плата („Службен весник на РСМ“ бр. 59/19) којшто се исплаќа за периодот април 2019 до март 2020 година изнесува 17.943 денари во бруто-износ, односно 12.507 денари нето-плата (пред овој период, минималната плата изнесуваше 17.370 денари бруто и 12.165 денари нето), согласно со усогласувањето со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП (со една третина од порастот од секој показател, соодветно).

⁷ Зголемување на платите од 5% имаше за вработените во здравството, образованието и во градинките почнувајќи со септемвриската плата во 2018 година. Согласно со Буџетот на РСМ за 2019 година, извршено е зголемување на платите на докторите специјалисти за 10% од јануари и покачување на платите за 5% на останатиот медицински персонал во јавните здравствени установи со исплатата на јануарската плата во 2019 година (планирано е дополнително зголемување на платите на докторите специјалисти за 5%, почнувајќи со исплатата на септемвриската плата во 2019 година).

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

забележува значителен пад (во споредба со малиот раст од претходниот месец), поради висока споредбена основа.

При умерен раст на трошоците на живот на годишно ниво, **нето-платата во април забележа реален годишен раст од 1,6%.**

Остварувањата кај платите во април се повисоки од очекувањата за вториот квартал во 2019 година според априлските проекции.

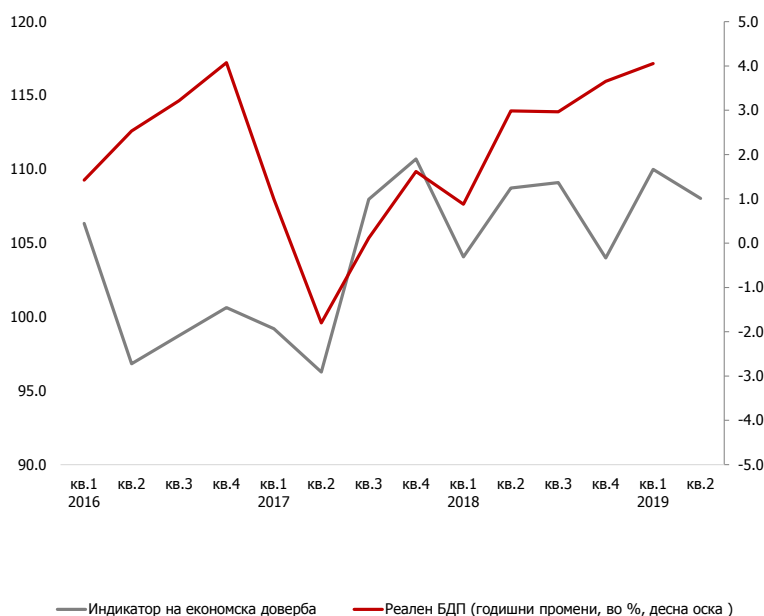
Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката во второто тримесечје од 2019 година главно се поволни и засега упатуваат на позитивни движења во домашната економија. Во однос на согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата⁸, резултатите од анкетните истражувања за вториот квартал од годината покажуваат дека тие се релативно стабилни и се задржуваат во позитивната зона.

Расположливите високофреквентни податоци на страната на понудата главно упатуваат на поволни поместувања во економијата во вториот квартал од 2019 година.

Во периодот април-мај 2018 година се забележува засилен раст на **прометот во вкупната трговија**, што се должи на трговијата на големо и трговијата на мало, при поумерен раст кај трговијата со моторни возила.

Во периодот април-мај, продолжува растот кај **индустриското производство**, но се забележува забавување на растот во однос на првиот квартал. Поткрепа на растот на вкупното индустриско производство во овој период има зголеменото производство во енергетскиот сектор, рударството, како и во преработувачката индустрија, чиј раст и

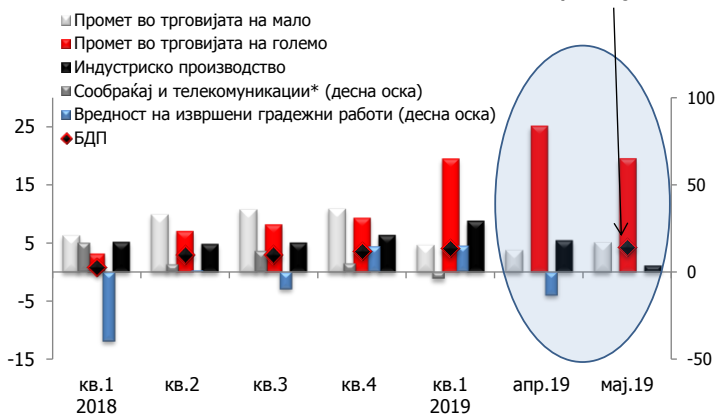
Индикатор на економска доверба и БДП

Извор: ДЗС и Европска комисија.

⁸ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

Економски сектори
(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникации
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

	2017				2018				2019			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	апр.	мај	Просек април-мај
	<i>реални годишни промени во %</i>											
Бруто домашен производ	1.0	-1.8	0.1	1.6	0.9	3.0	3.0	3.7	4.1	-	-	-
Индустриско производство	-1.5	3.7	-2.4	0.9	5.2	4.9	5.1	6.4	8.8	5.5	1.2	3.2
Извршени градежни работи	-24.5	-30.2	-19.5	-33.1	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-13.4	-	-13.4
Високоградба	-21.7	-27.7	-26.5	-12.5	3.2	6.1	-11.4	28.1	-9.3	-7.9	-	-7.9
Нискоградба	-26.1	-31.5	-15.6	-43.1	-65.2	-1.7	-9.3	4.5	58.3	-16.4	-	-16.4
Промет во трговијата - Вкупно*	3.0	4.4	4.7	3.9	4.9	8.8	8.6	10.0	13.5	16.3	13.3	16.7
Промет во трговијата на мало*	-3.9	-1.9	-2.5	-1.6	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	3.9	5.2	6.3
Промет во трговијата на големо*	8.9	10.4	11.2	8.4	3.2	7.1	8.2	9.3	19.4	25.1	19.5	24.3

* реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

придонес е поумерен во однос на првото тримесечје. Во рамки на преработувачката индустрија, во првите два месеца од вториот квартал на 2019 година, висок позитивен придонес имаат дејностите во кои се активни странските извозни капацитети, како производството на машини и уреди и производството на електрична опрема. Дополнителен позитивен придонес има и производството на основни фармацевтски производи и производството на текстил. Од друга страна, пад на активноста и негативен придонес во вкупната стапка на раст на индустриското производство се забележува кај производството на фабрикувани метали, како и кај производството на тутунски производи.

Од друга страна, **градежништвото** во април забележа надолна промена на годишна основа. При повисока споредбена основа, поместувањата кај вкупните извршени градежни работи се должат главно на падот кај нискоградбата, но негативен придонес кон остварувањата има и високоградбата.

Кај **угостителството** во април се забележува натамошно зголемување на бројот на туристи и ноќевања и на прометот во угостителство.

Индикатори за угостителството
(реални годишни промени)

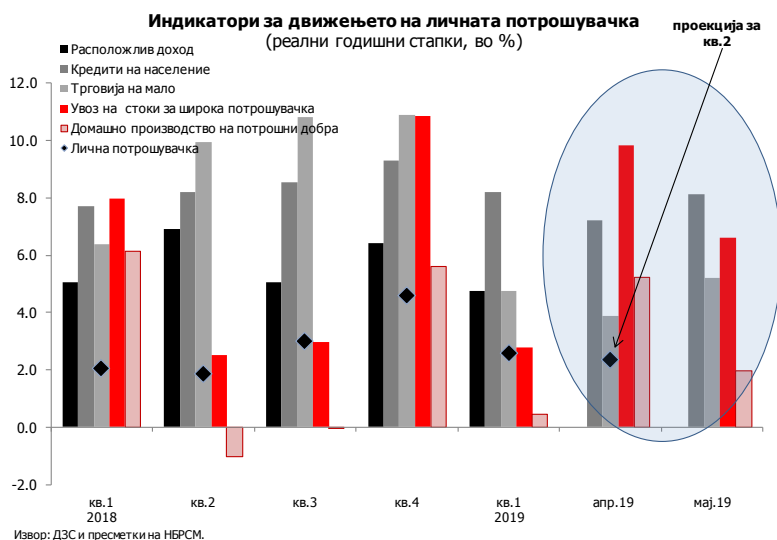

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Исто така, расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** главно укажуваат на натамошен економски раст во вториот квартал од годината.

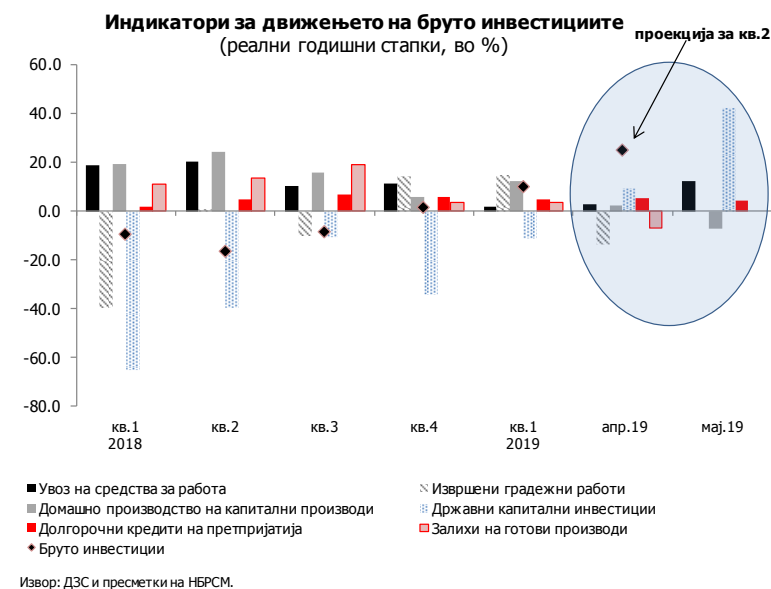
Показателите за движењата кај **личната потрошувачка**⁹ засега упатуваат на продолжување на нејзиниот раст и во вториот квартал од годината. Раст се забележува речиси кај сите извори на финансирање на личната потрошувачка.

⁹ Податоците за платите се заклучно со април 2019 година, додека, пак, податоците за кредити на населението, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто приходите од ДДВ се однесуваат на периодот април-мај 2019 година.

Така, од главните категории на расположливиот доход, раст е забележан кај платите и масата на пензии, иако побавен. Исто така, продолжи и стабилниот раст на кредитирањето на населението. Краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка исто така се поволни, при натамошен раст на трговијата на мало и на приходите од ДДВ како одраз на потрошувачката, забрзување на растот на домашното производство на потрошни добра и на увозот на стоки за широка потрошувачка.

Расположливите податоци за **брuto-инвестициите**¹⁰ во периодот април-мај 2019 година се исто така поволни. Така, годишен раст е забележан кај државните капитални инвестиции, како и кај долгорочните кредити на претпријатијата. Исто така, во овој период раст се забележува кај увозот на капитални производи, како и кај индустриското производство. Од друга страна, неповолни остварувања се забележани кај активноста во градежниот сектор и домашното производство на капитални производи.

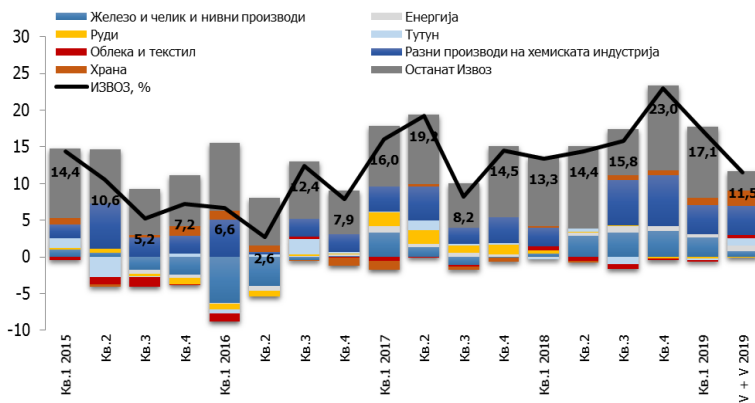

Остварувањето на буџетот во периодот април-мај 2019 година укажува на забрзување на годишниот раст на **јавната потрошувачка** во вториот квартал, во услови на раст кај сите категории на јавната потрошувачка.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во периодот април-мај 2019 година упатуваат на продлабочување на дефицитот, при повисок раст на увозот од извозот стоки.

¹⁰ Податоците за извршените градежни работи се заклучно со април 2019 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатијата, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот април-мај 2019 година.

Извоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)

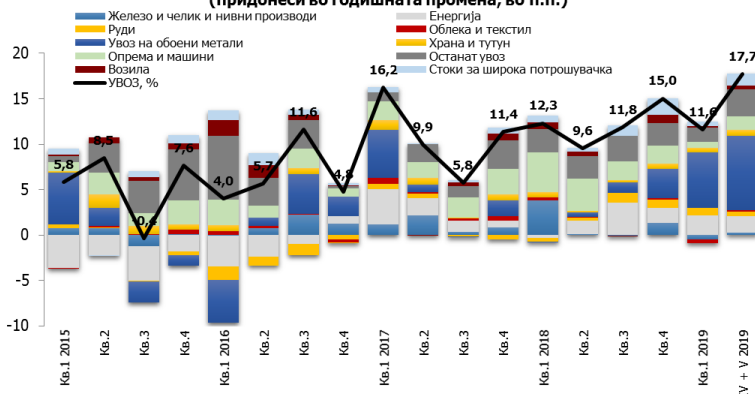
Извор: НБРСМ.

Во периодот април-мај 2019 година, **дефицитот во надворешнотрговската размена се прошири за околу 40% на годишна основа**, во услови на посилен раст на увозната во однос на растот на извозната компонента.

Извозот на стоки во периодот април-мај оствари раст од 11,5%, што во најголема мера ги одразува добрите остварувања на новите капацитети ориентирани кон извоз, а во помал дел и повисокиот извоз на храна и тутун.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата во април и мај 2019 година упатуваат на можност за остварување повисок извоз од очекуваниот за второто тримесечје.

Увоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)

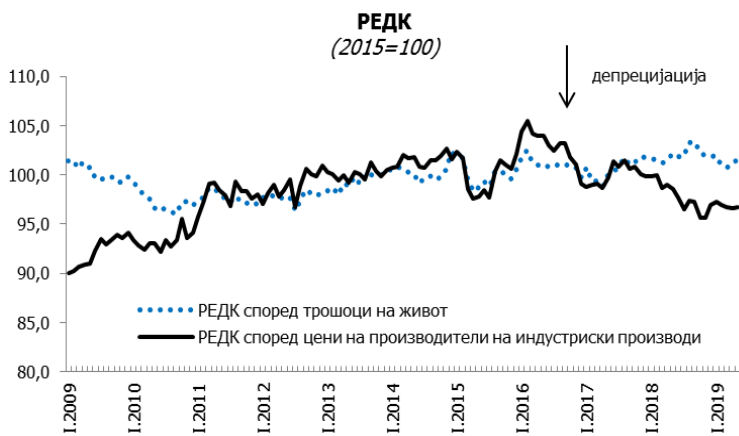
Извор: НБРСМ.

Увозот на стоки, во периодот април-мај 2019 година, се зголеми за 17,7% на годишна основа, одразувајќи го растот кај сите увозни категории, а пред сè увозот на сировини за новите индустриски капацитети, енергетскиот увоз и увозот на опрема и машини.

Увозот на стоки во април и мај од 2019 година укажува на можност за остварување увоз повисок од проектираниот за вториот квартал од 2019 година. Гледано преку одделни категории, ваквите очекувања главно се должат на нагорното отстапување кај увозот на дел од новите индустриски капацитети и повисокиот енергетски увоз.

Остварувањата на компонентите на надворешнотрговската размена упатуваат на можност за остварување повисок трговски дефицит од очекуваниот за второто тримесечје на 2019 година според априлската проекција.

Во мај 2019 година, показателите за ценовната конкурентност на домашната економија забележаа подобрување на годишна основа. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депрецира за 0,6%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на

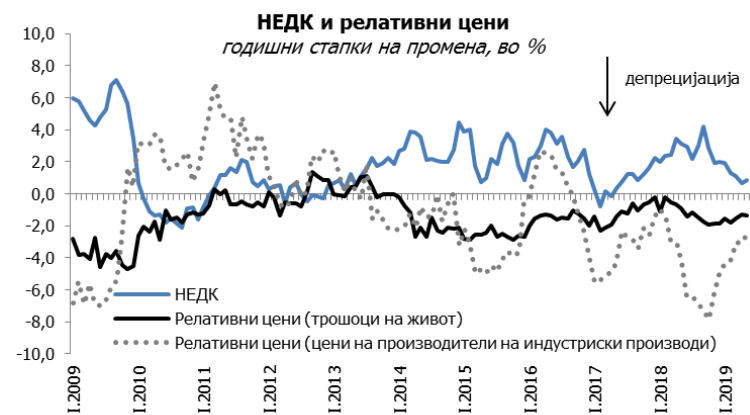
Извор: НБРСМ.

индустриски производи забележа
депрецијација од 1,8%.

Ваквите движења се должат на поволните промени кај релативните цени, при што релативните трошоци на живот се пониски за 1,4%, додека релативните цени на индустриските производи се пониски за 2,6%. Во спротивна насока влијаеше движењето на НЕДК, каде што е забележана мала апрецијација од 0,8%, што во најголем дел е резултат на депрецијацијата на турската лира.

Извор: НБРСМ.

Извор: НБРСМ.

Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи¹¹, во мај 2019 година, забележаа дивергентни движења. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа мала апрецијација од 0,4%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи депрецира за 0,8%.

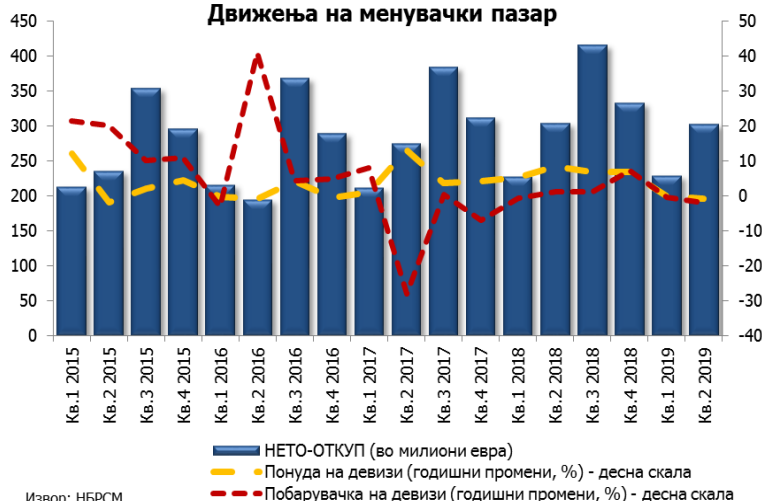

Притоа, релативните трошоци на живот и релативните цени на производителите на индустриски производи се пониски за 1,2% и 2,4%, соодветно, при апрецијација на НЕДК од 1,7%, на годишна основа.

¹¹ Примарни производи коишто не се опфатени со пресметката се: нафтата и нафтените деривати, железото и челикот, рудите и увозните сировини за новите индустриски капацитети во слободните економски зони.

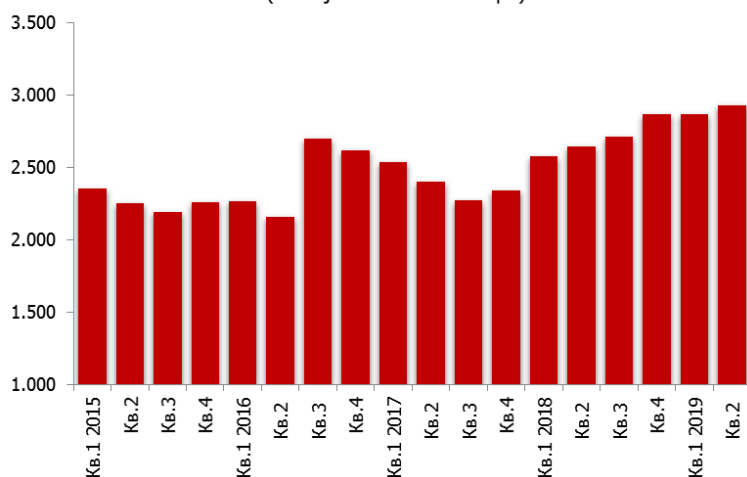
Движења на менувачки пазар

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во вториот квартал од 2019 година изнесува 303,3 милиони евра, што претставува мал пад од 0,4% на годишна основа. Ваквите остварувања произлегуваат од пониската понуда и побарувачка на девизи (за 0,8% и 2,1%, соодветно).

Извор: НБРСМ.

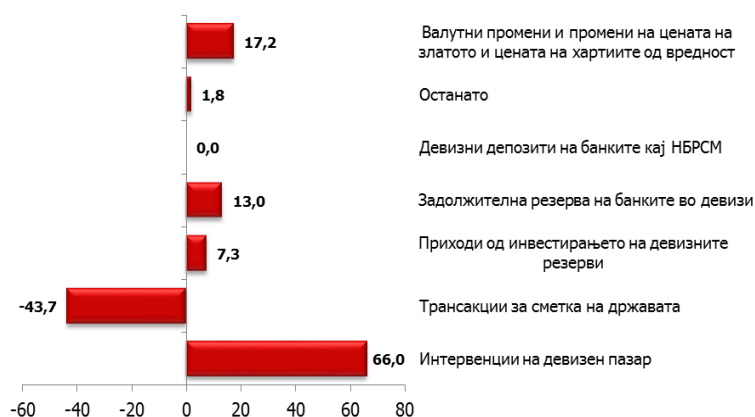
Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

Состојбата на бруто девизните резерви на 30.6.2019 година изнесува 2.928,2 милиони евра, што претставува пораст од 61,7 милиони евра во однос на крајот на првиот квартал. Зголемувањето на девизните резерви во најголем дел произлегува од интервенциите на Народната банка на девизниот пазар со откуп на девизи, додека трансакциите за сметка на државата делуваа во обратна насока. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

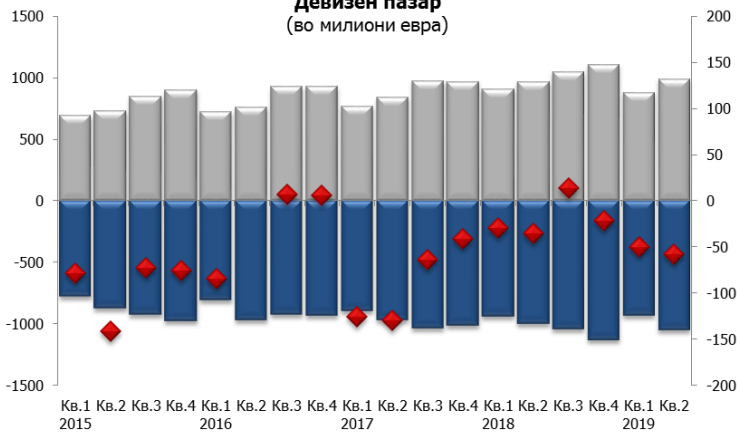
Извор: НБРСМ.

Фактори на промена на девизните резерви во вториот квартал од 2019 година (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Девизен пазар
(во милиони евра)

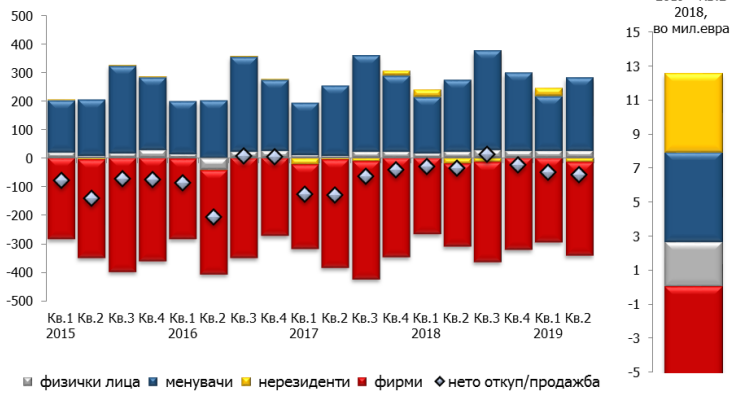

- Вкупно продажба на девизи (лева скала)
- Вкупно откуп на девизи (лева скала)
- ◆ Нето-откуп/продажба на девизи (десна скала)

Извор: НБРСМ.

Во вториот квартал на 2019 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи од 58,2 милиона евра, што е повеќе за 22,9 милиони евра од истиот период од минатата година. Ваквата годишна промена се должи на повисокиот раст на побарувачката во однос на растот на понудата на девизи.

Структура на девизен пазар,
(нето откуп/продажба, во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

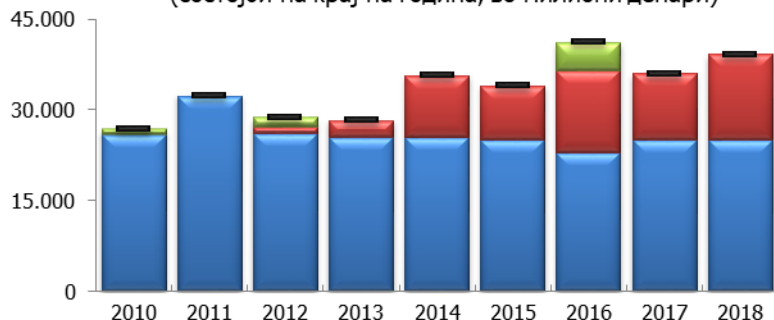
Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во целост произлегуваат од повисоката нето-продажба на фирмите.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти во мај се зголеми, при поголем износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, додека состојбата на благајничките записи¹² е непроменета. Со тоа, нивото на монетарните инструменти на крајот на мај е малку повисоко од проектираното за крајот на вториот квартал на 2019 година¹³.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на мај е малку повисока од проектираната состојба за крајот на вториот квартал од 2019 година.

Вкупните депозити на државата кај Народната банка забележаа месечен раст, со што нивната состојба на крајот на мај е малку повисока во однос на проекцијата за крајот на второто тримесечје од 2019 година.

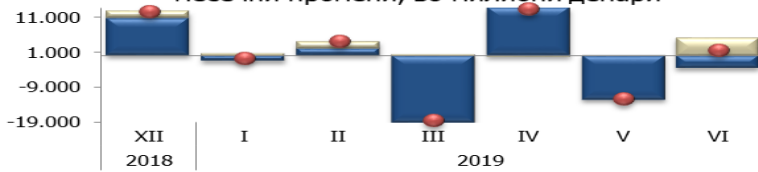
При намалување на вкупните резерви на банките кај Народната банка и незначителен раст на готовите пари во оптек, состојбата на примарните пари се намали и на крајот на мај е речиси на ниво со проекцијата за крајот на второто тримесечје од 2019 година.

¹² На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 15 мај 2019 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,25% и рок на достасување од 28 дена.

¹³ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

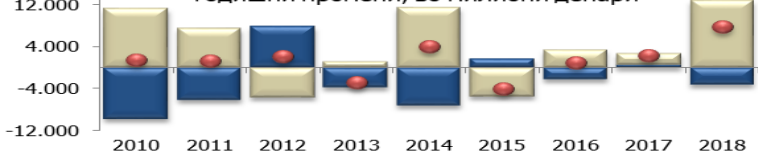
Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

Автономни фактори, нето
Монетарни инструменти, нето
Сметки на банки кои имаат обврска за ЗР

годишни промени, во милиони денари

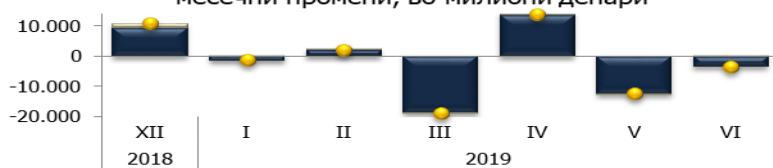

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.

Извор: НБРСМ.

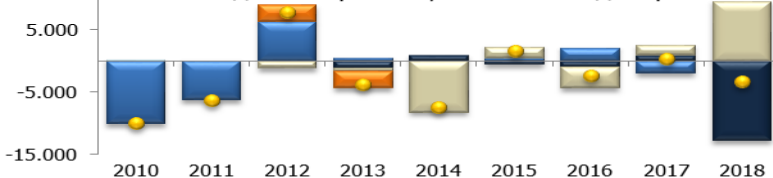
Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

Благајнички записи
Депозити преку ноќ
Депозити на 7 дена
Репо операции
Мон. инструменти, нето

годишни промени, во милиони денари

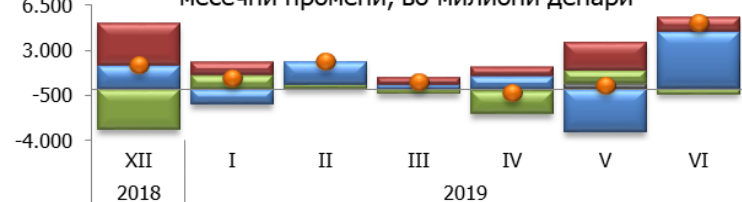

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.

Извор: НБРСМ.

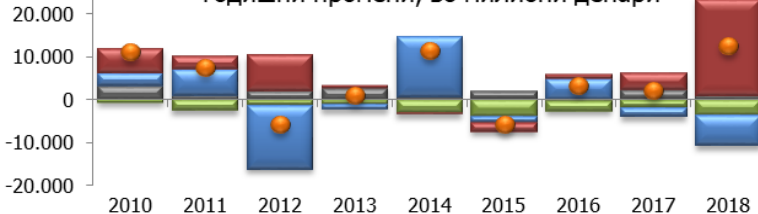
Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

Девизни интервенции
Трансакции на држава
Готови пари во оптек
Останати автономни фактори
Автономни фактори, нето

годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.

Извор: НБРСМ.

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во јуни бележи мал раст.** Зголемувањето е резултат на автономните фактори коишто придонесоа за креирање ликвидни средства во системот. Кај монетарните инструменти, се забележува мал раст на пласманите на банките во краткорочни депозити кај Народната банка (пред сè во депозити преку ноќ), при непроменета состојба на благајничките записи¹⁴.

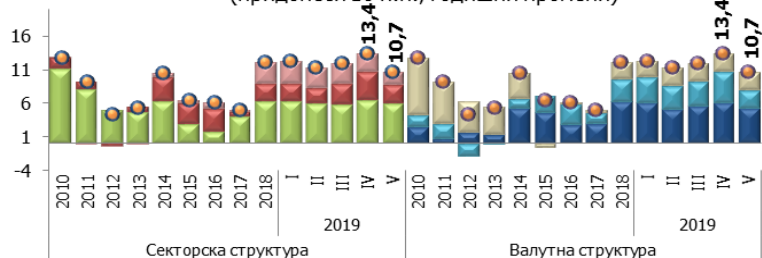
¹⁴ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 12 јуни 2019 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,25% и рок на достасување од 28 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

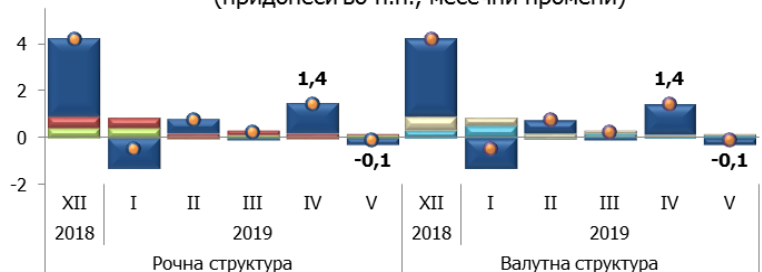
- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка

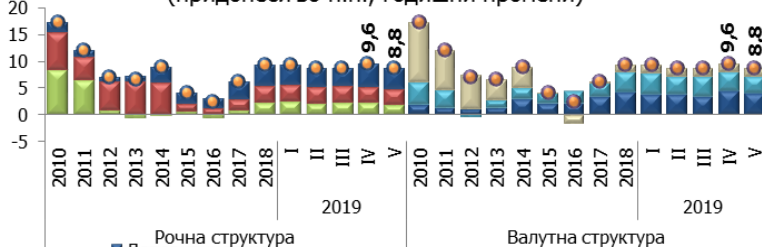
Извор: НБРСМ.

Депозити на домаќинствата

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Рочна структура
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

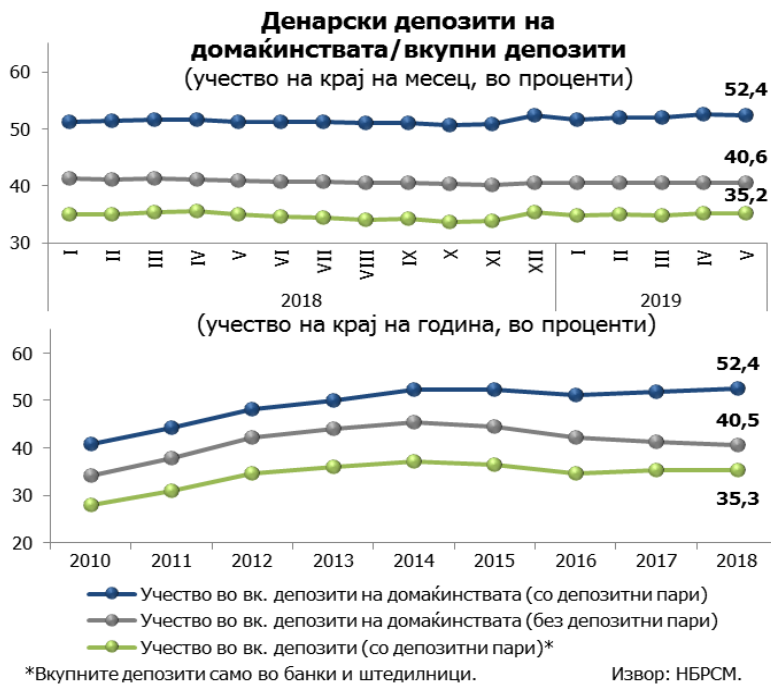
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити¹⁵, по растот во претходниот месец, во мај остварија месечен пад од 0,7%, којшто во најголем дел произлегува од намалувањето на депозитите на претпријатијата, додека кај останатите категории депозити не се забележуваат позначителни промени. Од валутен аспект, најголем придонес кон месечниот пад имаат депозитите во странска валута. Во периодот април-мај вкупните депозити остварија раст, којшто засега е во рамки на проектираниот прираст за вториот квартал од годината.

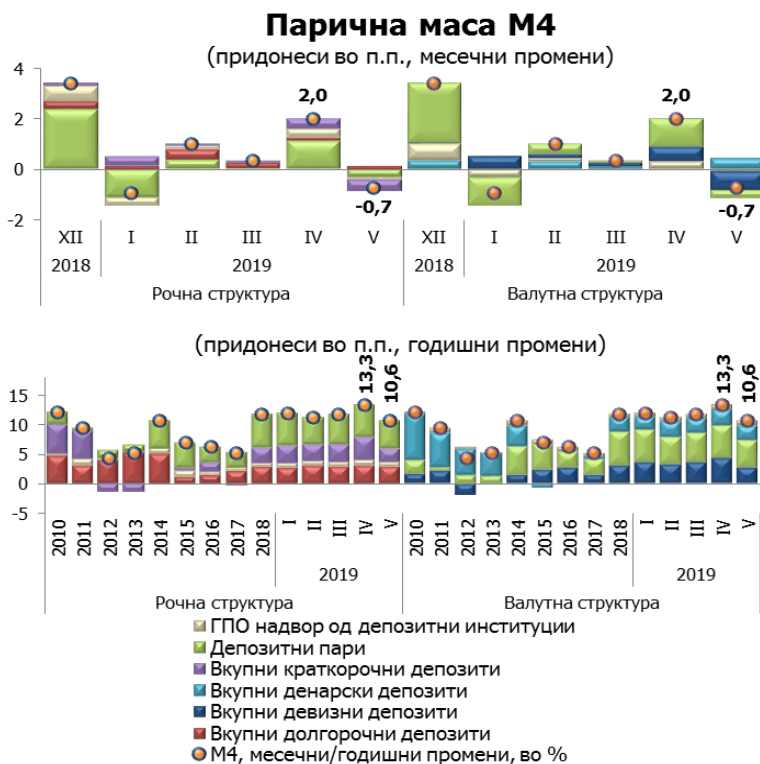
Годишната стапка на раст на вкупните депозити во мај изнесува 10,7%, што е малку над проектираниот годишен раст за вториот квартал од 2019 година (од 10,2%), согласно со априлската проекција. Анализирано од секторски аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата, при позитивен, но помал придонес и на депозитите на претпријатијата и на депозитите на останатите сектори. Од валутен аспект, најголемиот дел од растот се должи на депозитите во домашна валута (вклучително и депозитните пари), при позитивен, но помал придонес и на депозитите во странска валута.

Депозитите на домаќинствата, по растот во април, во мај се задржаа на речиси непроменето ниво (минимален месечен пад од 0,1%, којшто речиси во целост произлегува од денарските депозити, односно од депозитните пари). Учеството на денарските депозити (со депозитни пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на мај изнесуваше 52,4% (52,6% во април). На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во мај изнесува 8,8%.

¹⁵ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspj.

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат **M4**, во мај, оствари месечен пад од **0,7%**, којшто во најголем дел е резултат на намалувањето на краткорочните депозити и депозитните пари, додека долгорочните депозити остварија мал раст во споредба со претходниот месец. Гледано од валутен аспект, намалувањето главно произлегува од падот на девизните депозити и депозитните пари, додека придонесот на денарските депозити беше позитивен. Учеството на денарскиот дел на паричната маса во вкупната парична маса M4 на крајот на мај изнесува **63,9%** (**63,4%** во претходниот месец). **На годишна основа, паричната маса во мај е повисока за 10,6%, што е малку над проектираниот годишен раст од 10,1% за вториот квартал од 2019 година.**

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

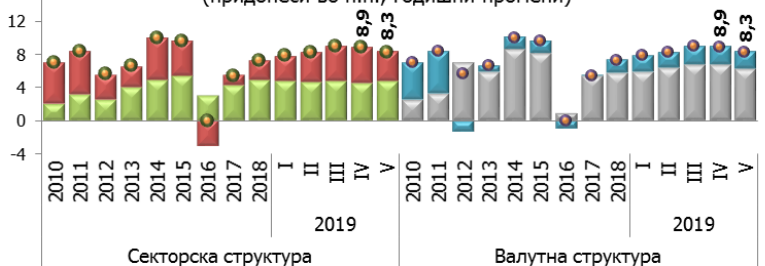
Извор: НБРСМ.

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Секторска структура

Валутна структура

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

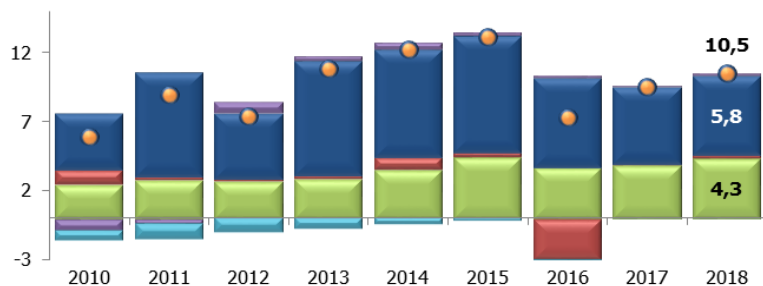
Во мај, вкупните кредити одобрени од банките на приватниот сектор забележаа месечен раст од 0,6%, во целост како резултат на растот на кредитите одобрени на домаќинствата. Според валутната структура, растот на вкупните кредити во поголем дел произлегува од кредитите во странска валута, при помал раст и на кредитите во домашна валута. Во периодот април - мај вкупните кредити остварија раст, којшто е во рамките на проектираниот квартален прираст на вкупните кредити во вториот квартал од годината.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во мај изнесува 8,3%, што е речиси на ниво на проектираниот годишен раст за вториот квартал од 2019 година (од 8,4%), согласно со априлската проекција. Од секторски аспект, годишниот раст на вкупните кредити во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, годишниот раст на вкупните кредити и натаму во најголем дел произлегува од растот на кредитите во домашна валута, при мал позитивен придонес и на кредитите во странска валута.

Кредити на домаќинствата*
(придонеси во годишни промени, во п.п.)

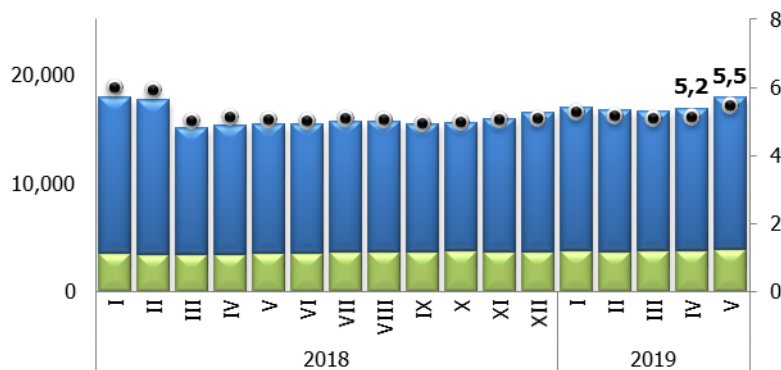

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата¹⁶ во мај изнесува **9,8%** (9,5% во претходниот месец), при што и натаму во поголем дел произлегува од потрошувачките кредити, со придонес од 6,1 п.п., при позитивен придонес и на станбените кредити (од 3,8 п.п.).

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Сомнителни и спорни побарувања
(секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во мај изнесува **5,5%**, при што и натаму најголем дел се нефункционални кредити на секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
Извор: НБРСМ.

¹⁶ Без кредитите на самостојни вршители на дејност со личен труд.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

Искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во мај изнесува **83,9%** и е во рамки на проектираниот за вториот квартал од 2019 година според априлската проекција (84,4%).

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити

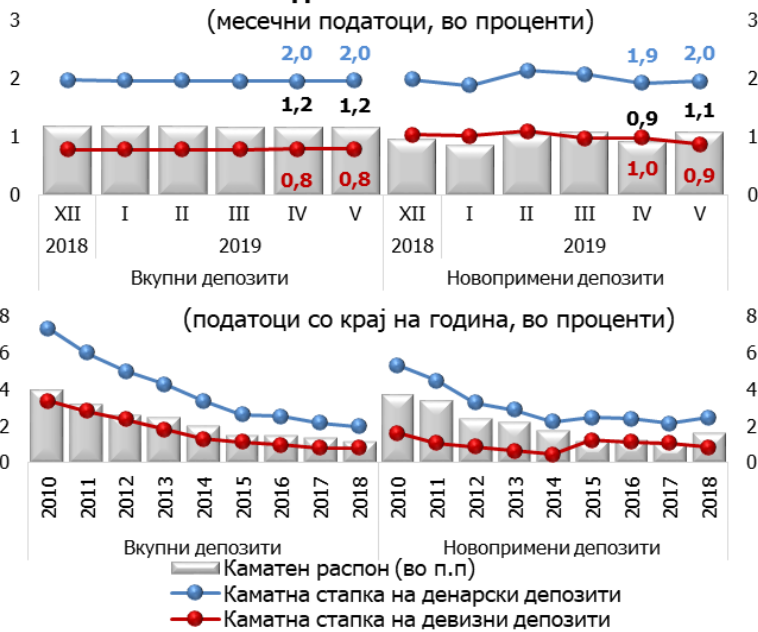
Во мај, каматните стапки на вкупните депозити (денарски и во странска валута)¹⁷ забележаа минимални промени во однос на претходниот месец, при што распонот меѓу овие каматни стапки се намали од 1,2 п.п. на 1,1 п.п. За **новопримените вкупни депозити**, каматниот распон забележа минимално проширување во однос на претходниот месец (од 0,6 п.п. на 0,7 п.п.), при намалување на каматната стапка на новопримените девизни депозити (за 0,1 п.п) и непроменетост на каматната стапка на денарските депозити¹⁸.

Извор: НБРСМ

¹⁷ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следната врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

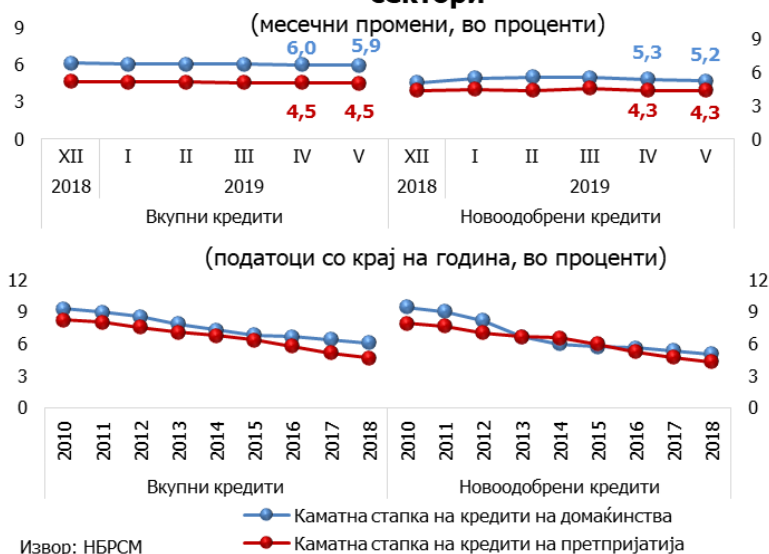
¹⁸ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

Каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата се задржаа на стабилно ниво во однос на претходниот месец, така што распонот меѓу денарските и девизните каматни стапки и натаму изнесува 1,2 п.п. Кај **новопримените депозити на домаќинствата**, каматната стапка на денарските депозити се зголеми за 0,1 п.п., додека каматната стапка на девизните депозити се намали за 0,1 п.п., така што каматниот распон се зголеми (од 0,9 п.п. на 1,1 п.п.).

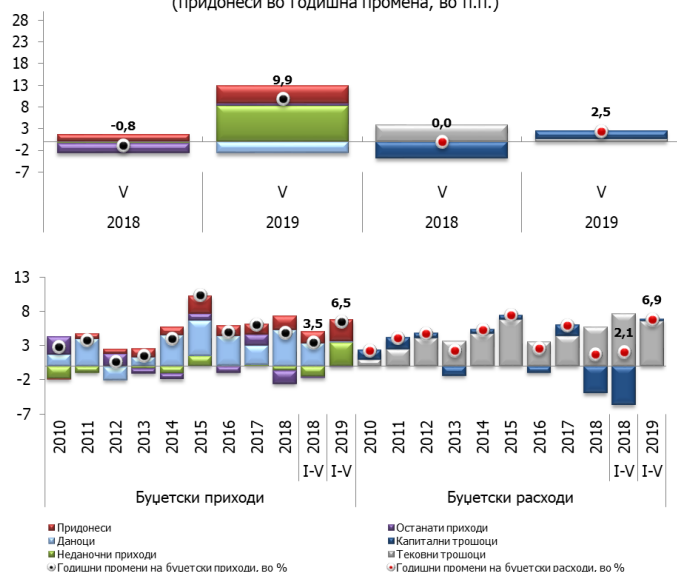
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

Каматните стапки на вкупните кредити на домаќинствата забележаа минимално поместување во надолна насока, од 6,0% во април на 5,9% во мај, додека каматните стапки на вкупните кредити на претпријатијата се непроменети во однос на претходниот месец и во мај изнесуваат 4,3%. За **новоодобрените кредити**¹⁹, каматните стапки на домаќинствата во мај изнесуваат 5,2% и се пониски за 0,1 п.п. во споредба со претходниот месец, додека каматните стапки на претпријатијата останаа на нивото од 4,3%.

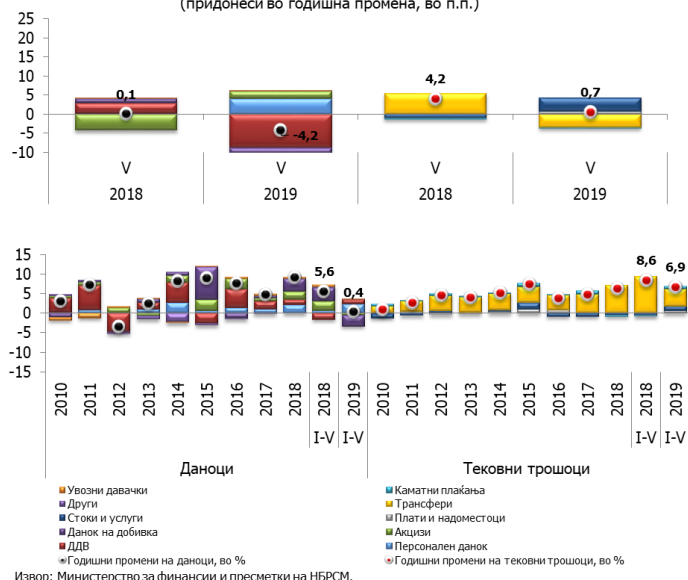
¹⁹ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

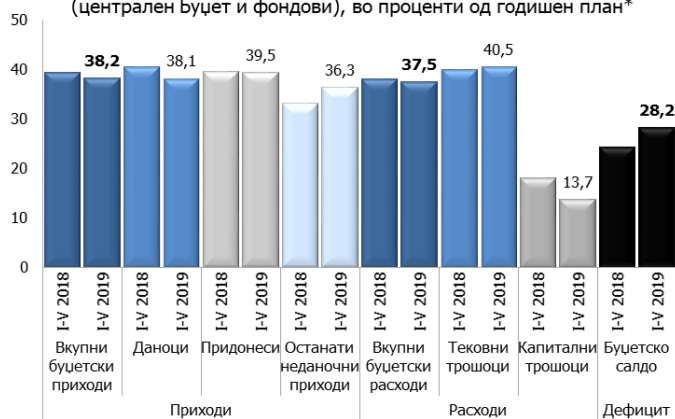
Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), вкупните буџетски приходи и расходи остварија раст во мај, на годишна основа. Растот на буџетските приходи од 9,9% во најголем дел е резултат на повисоките приливи врз основа на неданочни приходи²⁰ и придонеси, со придонес од 8,3 п.п. и 4,1 п.п., соодветно, при мал негативен придонес на даноците (од 2,6 п.п.). Даночните приходи, во мај се пониски за 4,2% на годишна основа, при што пониски приливи се забележуваат кај ДДВ и данокот на добивка (со придонес од 8,7 п.п. и 1,7 п.п.), додека приливите од персоналниот данок на доход, акцизите и увозните давачки се повисоки (придонес од 4,0 п.п., 2,1 п.п., и 0,1 п.п., соодветно). Растот на **буџетските расходи** (2,5% на годишна основа) во мај во најголем дел е резултат на повисоките капитални трошоци (придонес од 1,8 п.п.), додека придонесот на тековните трошоци изнесува 0,6%.

Во периодот јануари – мај 2019 година вкупните буџетски приходи и расходи на збирна основа се повисоки во споредба со истиот период од претходната година. Растот на **буџетските приходи** (за 6,5%) во најголем дел е резултат на повисоките неданочни приходи и на повисоките придонеси, со придонес од 3,4 п.п. и 3,1 п.п., соодветно. **Кај буџетските расходи**, растот во периодот јануари-мај (6,9%) произлегува од повисоките тековни трошоци (придонес од 6,6 п.п.), при мал позитивен придонес и на капиталните трошоци (од 0,3 п.п.).

²⁰ Повисоките неданочни приходи во мај 2019 година во најголем дел се резултат приливите на сметката на Фондот за ПИО во Буџетот на РСМ. Овие приливи се резултат на преносот на средства од приватните пензиски фондови согласно со Законот за изменување и дополнување на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување („Службен весник на РМ“ бр. 245 од 28.12.2018 година). Со овие законски измени, почнувајќи од 1.1.2019 година престанува членството кај одредени категории на осигуреници во вториот столб на пензискиот систем.

Реализација на Буџетот, по категории

(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

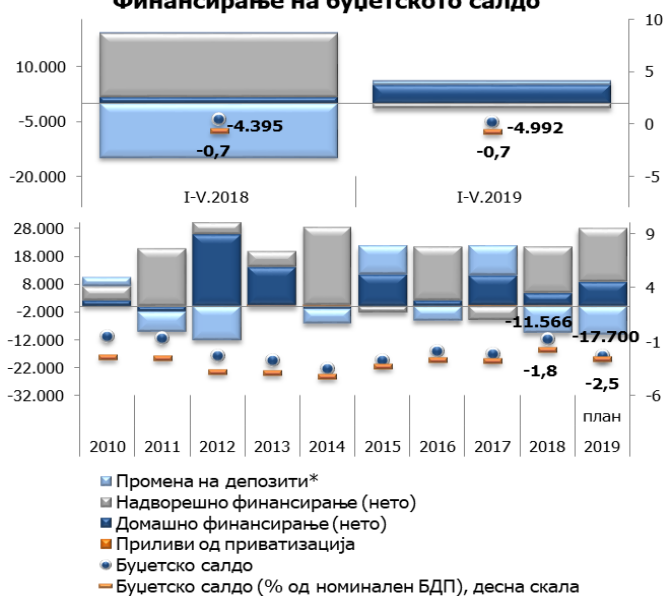

Во споредба со планот на Буџетот за 2019 година, буџетските приходи во периодот јануари – мај се остварени со 38,2% (39,3% во 2018 година), додека остварувањето кај буџетските расходи изнесува 37,5% (38,0% во 2018 година). Остварениот буџетски дефицит претставува 28,2% од годишниот план за 2019 година (24,3% во 2018 година).

*за 2018 година пресметките се направени во однос на ребалансот на Буџетот од ноември 2018 година.

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

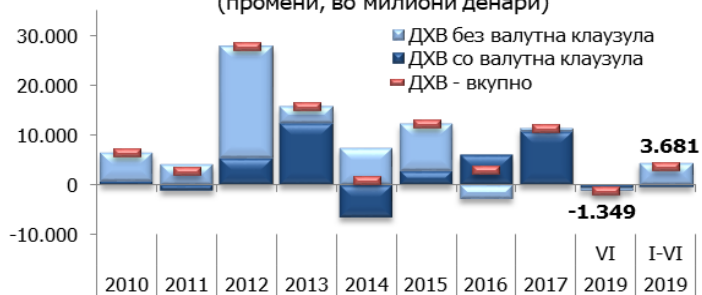
Остварениот буџетски дефицит во првите пет месеци од годината изнесуваше 4.992 милиона денари (0,7% од номиналниот БДП²¹) и во најголем дел беше финансиран со задолжување на државата на домашниот финансиски пазар, а во мал дел и со користење на депозитите на државата кај Народната банка.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

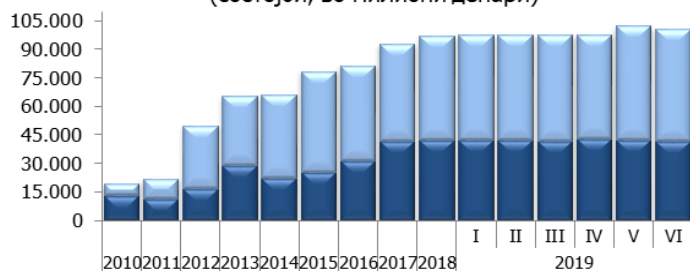
²¹ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2019 година се користени априлските проекции на Народната банка.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

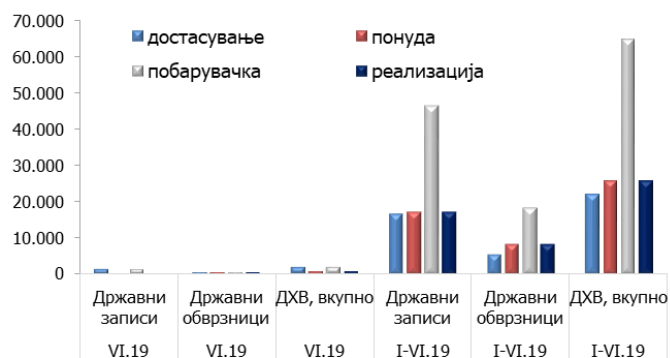

Извор: Министерство за финансии.

На примарниот пазар на државни хартии од вредност во јуни 2019 година, состојбата на издадените хартии од вредност се намали на месечна основа и на крајот на месецот достигна **100.889 милиони денари**. Месечниот пад (за 1.349 милиони денари²²) во поголем обем произлегува од намалувањето на државните хартии од вредност со валутна клаузула, иако пад бележат и хартиите од вредност без валутна клаузула. Во споредба со крајот на 2018 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на јуни е повисока за 3.681 милион денари.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

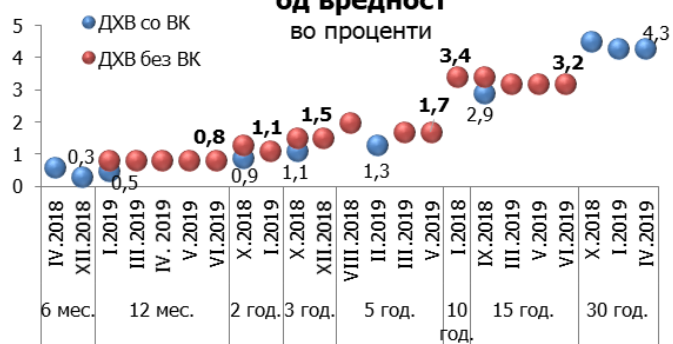
Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во јуни беа со рочност од дванаесет месеци и петнаесет години²³, при што интересот на пазарните учесници и овој месец беше повисок од понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност (државни записи и државни обврзници) во помал износ од износот којшто достасуваше, нивната состојба во јуни се намали во споредба со мај.

²² За 2019 година, со Буџетот е планирано домашно задолжување на државата во износ од 9.225 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 106.433 милиони денари.

²³ Во јуни 2019 година достасаа шестмесечни државни записи, дванаесетмесечни државни записи и петгодишни државни обврзници.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

Каматните стапки на новоиздадените дванаесетмесечни и петнаесетгодишни државни хартии од вредност без валутна клаузула во јуни изнесуваа 0,8% и 3,2%, соодветно.

Извор: Министерство за финансии.

Прилог: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА														
	2017				2018				2019					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	јан.	фев.	мар.	апр.	мај
	<i>реални годишни промени во %</i>													
Промет во трговија на мало*	-3.9	-1.9	-2.5	-1.6	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	4.9	4.5	4.8	3.9	5.2
Бруто приходи од ДДВ*	6.3	6.9	7.2	7.5	3.9	6.5	7.5	7.0	3.5	4.7	4.2	1.5	3.8	5.5
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	6.0	3.8	5.9	9.2	8.0	2.5	3.0	10.9	2.8	-2.8	12.8	-0.7	9.8	9.1
Домашно производство на потрошни добра	-6.3	-1.6	-3.5	-5.9	6.1	-1.0	-0.1	5.6	0.5	-0.5	4.6	-2.2	5.2	2.0
Кредити на население*	7.1	8.0	8.1	6.7	7.7	8.2	8.5	9.3	8.2	8.7	8.5	8.2	7.2	8.1
Просечна нето-плата*	1.5	1.0	1.4	1.0	3.4	4.7	3.9	5.4	2.2	0.8	3.4	2.3	1.6	-
Приватни нето-трансфери*	-3.4	22.9	0.2	5.0	5.5	9.0	4.2	1.8	-2.2	-14.8	1.9	6.3	-	-
Пензии*	6.1	7.0	6.0	4.7	2.1	3.4	2.6	4.4	4.1	4.5	4.1	3.7	0.8	1.9

*реалните стапки на раст се пресметани од НЕРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НЕРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ														
	2017				2018				2019					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	јан.	фев.	мар.	апр.	мај
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>													
Увоз на средства за работа*	9.8	7.2	7.7	10.8	19.1	20.2	10.5	11.2	1.9	-0.6	9.5	-2.6	2.7	12.4
Извршени градежни работи**	-24.5	-30.2	-19.5	-33.1	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	24.9	-17.9	30.6	-13.4	-
Домашно производство на капитални производи	-0.9	15.6	-2.6	20.9	19.3	24.2	16.0	5.7	12.3	15.7	1.7	20.2	2.4	-7.1
Државни капитални инвестиции*	59.9	19.6	-40.8	33.7	-65.0	-39.5	-10.7	-34.1	-11.1	-1.5	-16.3	-9.6	9.5	42.6
Директни инвестиции***	-2118.7	-3997.0	-5202.8	2481.3	8526.7	5940.0	3829.1	8756.7	-13231.3	-2462.8	-5943.6	-4824.9	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	3.6	-0.4	-0.8	0.0	2.0	4.7	6.6	5.9	4.8	5.5	5.3	4.8	5.5	4.3

*реалните стапки на раст се пресметани од НЕРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НЕРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НЕРСМ.